

Mgr. Magdalena Šipka:

Theopoesie aneb teologie v poezii Dorothee Sölle

Oponentský posudek diplomové práce

Práce je prezentována jako teologická práce o teologii. Přitom Dorothee Sölle málokdy vystupovala jako akademická teoložka. Sdílela některé cesty křesťanského myšlení své doby včetně civilní interpretace, emancipačního politického promýšlení křesťanství, až po propojení těchto témat v posledním období s mystikou zejména v protestantském prostředí po staletí znovu objevovanou. Činila to jako činitel křesťanského společenství, jako svědek víry, jako praktická vykladačka pramenů, jako kazatelka, přičemž kázání nemuselo mít zdaleka jen podobu kostelní homilie. Takto vyjadřuje své poslání i v prozaických textech, které autorka diplomové práce zmiňuje okrajově, spíše pro kontext její básnické tvorby. Skutečně teologické důsledky myšlení a jednání Dorothee Sölle, reflexe jejího přínosu, to je úkol teologie poté, co se její život uzavřel a poté, co tato někdy i v církvi odmítaná osobnost je v novém společenském kontextu a zřejmě trochu opožděně nově oceňována.

Téma promítnutí křesťanských témat do poesie je odvážné a nesnadné, nechceme-li upadnout do klišé. Nevytěžili bychom mnoho pro tento vztah, kdybychom Söllinou (a jinou) náboženskou a náboženství blízkou poezii prezentovali jen jako zveršovaná (extrémně vyjádřeno: v krátkých řádcích psaná) kazatelská, svědecká, vyznavačská, burcující, obviňující, oslavná a podobná vyjádření. Poesie je přece více než jen převedením prozaické řeči do jiné (při novodobém volném verši zdánlivě jen málo odlišné) formy. Byla by to poezie *à (la) thèse*, tedy, řekněme, pouze ilustrativní. Poezie však, jak samo její označení praví, je tvorbou. Nejen tvorbou textů, ale tvorbou světa. Svět řeči se zejména v poezii stává řečí světa. Do literární analýzy textů se Mgr. Šipka nepouští a může to být dalším úkolem pro reflexi této osobnosti.

Předností předložené diplomové práce je důkladný přehled Sölliných myšlenek obsažených v jejích básních. Autorka práce prezentuje všechny její sbírky. Z každé

vybírá obvykle dvě básně, které pokládá za typické. Dává v nich obsažené myšlenky do souvislosti se Sölliným životním příběhem a událostmi, především politickými událostmi doby. Ukazuje jak Sölle interpretuje osobnosti, události, ale i vnitřní osobní zkušenosti a prožitky způsobem, který je teologický, avšak s tím, že teologická témata (biblické texty, tradiční modlitby) mají obsah přítomný v současném sekulárním životě západní společnosti. Týká se to rovněž tehdejšího východního bloku (zabývá se např. Prahou té doby) a často zejména chudého jihu, oblasti označované též jako třetí svět. Práce ukazuje, jak takové poetické a teologické přetlumočení témat vede k apelu, k výzvě ke skutečnému pokání (a zde by se hodilo, zejm. v kapitole 10.1 dát Sölle do souvislosti s mysliteli, kteří přišli s tématem strukturálního zla, resp. hříchu, jako John Langan nebo Cynthia D. Moe-Lobeda) a tím k angažovanému zapojení do společenských emancipačních procesů.

Práce se (s okrajovými a bohužel ne příliš silnými odkazy na paralely) týká Sölle jako postavy přinášející feministickou interpretaci Bible a křesťanských témat, tedy interpretaci ve velké části křesťanského světa již standardní, avšak v Česku bohužel dosud (kromě tvorby Jany Opočenské) ne příliš rozvinuté a též ne příliš přijímané.

V další části diplomové práce její autorka shrnuje ve třech kapitolách to, co předtím jednotlivě ukázala na sedmi Sölliných sbírkách. Věnuje se její práci s Biblií v básních, společenské otázce a společenskému aspektu hříchu v kontrastu s přílišnou individualizací hříchu, viny a odpuštění. Dále něco málo vytěžila ze Sölliny poezie ohledně obrazů Boha, ponejprv kritický pohled na tradiční křesťanský obraz Boha jako panovníka. (Na s. 80 mylně uvádí, že české slovo panovat stejně jako německé herrschen souvisí s mužskou rolí, v češtině však samozřejmě může panovat pán i paní – ale to je okrajová otázka.). V této kapitole se věnuje ve standardní teologii opomíjenému tématu cítícího (ba i např. plačícího) Boha. V *Závěru* dobře a přehledně shrnuje své hlavní postřehy ohledně teologického obsahu Sölliny poezie.

Samostatným přínosem diplomové práce je básnický překlad Sölliny poezie, u kterého lze navrhnout jeho rozšíření a publikování v nějaké podobě, popřípadě s komentářem, který by byl výtahem z předložené práce.

Autorka práce pečlivě odkazuje na primární a sekundární prameny, jejichž přehled řádně uvádí na konci práce. Diplomová práce však obsahuje více stylistických chyb, vybočení z větné vazby, chybějících slov a podobných nedostatků.

Doporučuji, aby Mgr. Magdalena Šipka při obhajobě vysvětlila souvislost citícího Boha s panentheistickým pojetím, které (bohužel jen velmi stručně a okrajově) u Sölle shledává. Doporučuji diplomovou práci přijmout k obhajobě a v případě přesvědčivé reakce na otázky navrhuji hodnotit ji stupněm B – velmi dobře.

Zpracoval: Ivan Štampach